

Dr. Dalia Cidzikaitė. Kiekviena diena yra nauja diena

Pokalbis su „Draugo“ dienraščio vyriausiąja redaktore Dalia Cidzikaite, perėmusia redakcijos vairą 2007 m. pavasarį.

▲ Dalia Cidzikaitė. Giedriaus Šulniaus nuotr.

– Ką radote atėjusi į „Draugą“, kokie dienraščio reikalai dabar?

– Kai atėjau dirbti į „Draugą“, dar nebuvo pradėtas Chicagoje leisti trečiasis laikraštis – savaitraštis „Vakarai“. Buvo „Draugas“, kuriam greitai sueis 100 metų, ir „Amerikos lietuvis“. Naujausias leidinys Chicagos padangėje yra aktyvesnis, drąsesnis ir agresyvesnis, negu aukščiau minėtieji. Jis turi stiprų internetinį puslapį, bando prisibelsti į po visą Ameriką išsibarsčiusių lietuvių duris, orientuojasi į kitą išeivių – naujai atvykusiųjų lietuvių bangą. Be to, „Vakarai“ stengiasi būti didesnių Chicagoje bei jos apylinkėse rengiamų renginių informaciniu rėmėju, vadinasi, nori būti matomas ir pastebimas. Tad tikrai vie-

nokia padėtis buvo iki pasirodant „Vakarams“, ir kitokia dabar. Todėl kiekvienas iš šiuo metu leidžiamų lietuviškų laikraščių turi ir vėl apsibrėžti save, iš naujo pasitikrinti, kas išliko nepakitę ir ką norėtusi išlaikyti, išsaugoti, ko vertėtų atsisakyti, ką nauja pasiūlyti. Mano nuomone, bet kokia naujovė, bet koks naujas reiškinytis išeivijos spaudoje turi ir „Draugui“ suteikti naujų impulsų, naujų postūmių. Žinoma, labai norėtusi, kad tokie perkainojimai ir nauji postūmiai būtų pastebimi ir įvyktų ne tik redakcijoje, bet ir kitose dienraščio grandyse.

Kiekvieno laikraščio svajonė yra aprėpti kuo didesnę skaitytojų auditoriją, prisitaikyti prie visų įmanomų požiūrių ir skonių. Tačiau tai turbūt neįmanoma. „Draugas“ yra senas laikraštis, ilgainiui jis nustojo keistis taip sparčiai, kaip norėta ar reikėjo, nesikeitė keičiantis padėčiai tarp Amerikos lietuvių, kai

netikėtai atvyko naujas ir gana gausus būrys naujų, kitoje vietoje užaugusių, su kitomis vertybėmis subrendusių lietuvių. „Draugas“ galėjo tuos naujus skaitytojus prisivilioti, nes tuo metu be jo daugiau nieko nebuvo. Bet taip neįvyko ir atsirado niša „Amerikos lietuviui“, kuris leidžiamas jau, berods, 8 metai.

Draugas galėtų ir net turėtų užsibrėžti sau tikslą išplėsti prenumeratą tiek, kad ji aprėptų absoliučiai visą Ameriką, visus lietuvius, nors, be abejo, tai visada liks tik siekiamybė. Vis dėlto esu įsitikinusi, kad ir tarp trečiosios bangos emigrantų yra žmonių, kuriems tai, kas spausdinama „Drauge“, gali būti įdomu, gali rūpėti, todėl reikia pradėti ieškoti būtent tos žmonių grupės.

– Kokios akimirkos įsimintiniausios praėjus metams „Draugo“ vyriausiosios redaktorės kėdėje?

– Kiekviena diena, ypač dienraščiu, yra nauja diena: naujos žinios, nauji įvykiai, nauji straipsniai, nauji veidai, o tuo pačiu – ir nauji sprendimai, nauja patirtis. Kartais tenka nemažai padirbėti ir įdėti pastangų, kad dienraštis pasiektų skaitytoją įdomus, švarus, pasiūlantis ne tik žinių, bet ir siūlantis mąstyti, atsiliepti. Man yra neįkainojama vertybė turėti į ką kreiptis iš „Draugo“ bendradarbių, pasiūlyti jam ar jai vieną ar kitą temą. Arba sulaukti pasiūlymo iš paties bendradarbio parašyti viena ar kita tema. Toks bendravimas, rūpestis vieni kitais ir atsakomybė, galvoju, yra vieni iš brangiausių dalykų, kuriuos atradau dirbdama „Drauge“.

– Reikia manyti, kad buvo džiugių atsitikimų? Paminėkite jų keletą.

– Yra tokių malonių akimirkų grupė, kurią aš vadinu „Kaip varliukas surado tėtį“ (tai pavadinimas kažkada vaikystėje labai mėgto animacinio filmuko). Tai maži, mieli nutikimai, kai pavyksta atsakyti į klausimą, kam nors pagelbėti, žinoti tinkamą atsakymą, turėti reikalingą informaciją arba pataikyti į dešimtuką – pasiūlyti būtent tą temą ar straipsnį, kurio tuo metu skaitytojai laukė ar reikėjo. Vienas iš tokių džiugių atsitikimų įvyko bene pirmaisiais mano darbo „Drauge“ mėnesiais. Į redakciją paskambino moteris, klausdama, kaip ji galėtų padėti Lietuvoje gerai žinomai modernaus šokio choreografei, kuri serga sunkia liga (skambinusi moteris nelabai prisiminė, kas ta moteris yra ir kada tą straipsnį „Drauge“ spausdinome). Kadangi tas nedidelis straipsnelis buvo pasirodęs senokai „Drauge“, užtruko surasti modernaus šokio grupės Kaune „Auros“ įkūrėją ir choreografę ir net adresą, kuriuo galima suteikti jai pagalbą. Tokius ir panašius įvykius aš ir vadinu: „Kaip varliukas surado tėtį“.

▲ Vyr. redaktorės Dalios Cidzikaitės komanda: (stovi iš kairės) maketuotoja Ina Stankevičienė, Dalia Cidzikaitė, redaktorė Loreta Timukienė, surinkėja Onutė Gintautienė, redaktorė Laima Apanavičienė, korektorė Dalia Sokienė ir University of Illinois at Chicago doktorantė, redakcijai kartais talkinanti Aurelija Tamošiūnaitė

– **Nėra namų be dūmų! Kokie patyrimai tinka šiai kategorijai?**

– Šiai kategorijai priskirčiau mūsų – redakcijos ir „Draugo“ tarybos – kai kuriuos pažadus skaitytojams ir jų neišpildymą. Vienas tokių pažadų – tai internetinės svetainės patobulinimas, kad joje galima būtų perskaityti kur kas daugiau nei dabar ar net visus straipsnius jau tą pačią dieną, kai išeina dienraštis; kad skaitytojai galėtų komentuoti ir greičiau reaguoti į aktualias ir svarbias naujienas. Tai būtina ne tik dėl vėžlio greičiu dirbančio JAV pašto, bet ir dėl pasikeitusio mūsų gyvenimo, kuriame nemažai vietos užima kompiuteris ir internetas. Pažadėjome, bet kol kas šis mūsų pažadas yra įstrigęs pusiaukelėje.

– **Ką redaguodama dienraštį ypač stengiatės pabrėžti, nuo ko norite palaipsniui tolintis?**

– Vos pradėjus dirbti naujame darbe ir ypač žinant, kad daugelio akys yra nukreiptos į tave, malonu po kurio laiko išgirsti, kad tai, ką darai, vienam kitam skaitytojui patinka. Vis dėlto po kiek laiko pajunti, jog norisi kur kas daugiau

nei teigiamų atsiliepimų – kritiško skaitymo, pastabų, pasiūlymų. Norisi kiek kitokio įsitraukimo iš skaitytojų ir bendradarbių pusės. Vienas iš mano pirmųjų vedamųjų buvo apie tai, kad laikraštį „rašo“ daugiau nei šiuo metu šeši „Draugo“ redakcijoje dirbantys žmonės bei keletas nuolatinių bendradarbių. Taip pat labai norėjosi išplėsti bendradarbių ratą. Man atrodo, kad bet koks laikraštis yra įdomesnis, jei jame rašo žmonės, kurie gyvena šalia mūsų, ne tik Lietuvoje ar kitame pasaulio kampelyje. Kurį laiką netilo diskusijos dėl vedamųjų. Išspausdinama pirmąjį laišką šia tema nujaučiau, jog sulauksime atgarsio. Ir nesuklydau. Nesuklydau ir manydama, jog pasisakys ir iki šiol mažiau ar visai nerašę skaitytojai. Tad šiuo konkrečiu atveju pasiekėme keletą dalykų: pajudiname naują temą, pamačiau, ką skaitytojai apie tai galvoja, kokie jų pageidavimai, ir be jau mums rašančių nuolatinių skaitytojų sužinojome, jog „Draugą“ skaito daugiau kritiškai mąstančių žmonių.

– Praeityje „Draugas“ sensacijų nesivaikė. Tai gerai, nors kai kam, taip pat ir man, nepatinka sterilizuotas, be jokių skandalų, intrigų, įtampų gyvenimas. Tos dalies gyvenimo aprašymo vengimas, be abejo, atsiliepia ir prenumeratorių skaičiui. Kita spauda moka ir net sugeba konkuruoti. Atrodo, kad „Draugas“ ir toliau pasikliauja aukų rinkimu, o ne rinkos konkurencija. Kokia Jūsų pozicija tuo reikalu?

– Kalbant apie spaudos leidinių konkurenciją reikėtų skirti keletą dalykų. Konkuruoti galima turiniu, t.y. temomis, kurios parenkamos spausdinti laikraštyje. Vienas iš būdų patraukti skaitytojo dėmesį – imtis Jūsų suminėtų skandalingų temų, intrigų ir įtampų. Tačiau net ir pasirinkus tokį kelią galima rinktis, kaip tai padaryti: išryškinti tik skandalingąją įvykio pusę, pradedant sensingu ir ne visada tikrovę atspindinčiu pavadinimu; remtis tik tą sensaciją remiančiais faktais ir pašnekovais ar atvirkščiai – bandyti net ir į sensaciją pažvelgti tiriamu žvilgsniu, nepamiršti paminėti ir kitų, beveik visada egzistuojančių požiūrio taškų. Tai yra, pasirinkti kiek „ramesnį“ žurnalistikos toną. Jūs teisus, sakydamas, jog jau apie šimtmetį gyvuojantis „Draugas“ iš tikrųjų vis dar pasikliauja aukų rinkimu, o ne, pavyzdžiui, dienraščio reklamavimu, agresyvesne vadyba ir administravimu – tuo, ką Jūs vadinate rinkos konkurencija. Manau, kad „Draugas“ turėtų kur kas kūrybiškiau derinti šias dvi puses: aukų rinkimą ir tiesioginį konkuravimą.

– Jūsų redaguojamame „Drauge“ atsirado vietos ir įvairiems pastaruoju metu Amerikos lietuvių gyvenime nuvilnijusiems šurmuliams.

Ar yra bloga skirti šiems ir panašioms atvejams bent dalį laikraščio vietos?

– Klyščiau, sakydama, jog į bet koki, taigi ir „Draugo“, laikraštį turi patekti visa informacija. Jos tiek daug, kad nori nenori turi atsirinkti ir atsijoti pelus nuo grūdų. Kaip tai padaryti, ir yra viena iš mano, kaip vyr. redaktorės, pareigų. Vis dėlto kaip žurnalistė ir redaktorė negaliu nekreipti dėmesio net ir į mažiausią šurmulį. Jis turi pakliūti į dienraščio akiratį ir, jeigu šurmulyz plečiasi, įtraukdamas vis daugiau aplinkinių, apimdamas naujas temas, manau, jis vertas bent poros sakinių ir „Drauge“. Bet ir vėl – svarbu, kaip tai padaryti: ar iš karto nuo to šurmulio atsiriboti, pvz., parašant kritišką vedamąjį ar straipsnį, ar ieškoti žmonių, kurie tą šurmulį pakomentuotų, įvertintų, ar palikti visa tai aptarti skaitytojams „Laiškų“ skyriuje. Yra ir dar viena priežastis, kodėl šie Jūsų suminėti šurmuliai susilaukė ir „Draugo“ dėmesio. Manau, jog gyvenant Amerikoje, pirmiausia reikia dėmesį skirti Amerikos lietuvių gyvenimui ir rūpesčiams, kokie jie nereikšmingi, lyginant su Lietuvos ar pasaulio naujienomis, būtų. Žinoma, ir Lietuvos gyvenimas neturėtų būti pamirštas, tačiau pirmenybę teikiu JAV lietuvių patirčiai, mūsų kasdienybei, džiaugsmams, atradimams, laimėjimams ir nesėkmėms.

▲ 2009 m. „Draugas“ apdovanotas „Tūkstantmečio žvaigžde“

– Kas daugiausia numušą ūpą?

– Neįsiklausymas į kitą, gal ir priešingą nei tavoji, nuomonę ir nenoras suprasti kitą pusę. Kartais tikrai pasijunti beviltiškoje padėtyje, kai suvoki, jog tavo pašnekovas arba šiuo metu – skaitytojas ir tavo darbo vertintojas tavo žodžius ar straipsnį supranta *a priori*, t. y. su jau iš anksto susikurta nuomone, arba supranta taip, kaip jis ar ji nori, o ne tai, ką straipsnis siūlo ir nori pasakyti. Taip pat nuveikto darbo neįvertinimas.

– Reikia spėti, kad kiekviena vyr. redaktorės diena vis kitokia. Nors rutina pakeilia našumą, tačiau ji gali būti nepasiekiamą prabangą. Kas turimose pareigose Jums teikia daugiausia pasitenkinimo?

– Sunku net atsakyti, kas konkrečiai tą pasitenkinimą teikia. Viskas po truputį: naujos žinios, nauji įvykiai, naujos pažintys, temų įvairo-

▲ Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija Lietuvos vardo tūkstantmečio proga „Draugo“ dienraščiui įteikė „Tūkstantmečio žvaigždės“ žymenį. Iškilmingas momentas: užsienio reikalų ministro Vygaudo Ušacko (dešinėje) teikiamą žymenį priima „Draugo“ leidėjos – Lietuvių katalikų spaudos draugijos tarybos pirmininkas Saulius Kuprys ir „Draugo“ dienraščio vyr. redaktorė Dalia Cidzikaitė. Jono Kuprio nuotr.

vė, net tam tikros kliūtys ir mano pačios svyravimai, kaip geriau vieną ar kitą temą pateikti, pašnekovų paieškos ir taip toliau, ir taip toliau. Žodžiu, liūdėti netenka, greitis didelis, straipsniai keičia vienas kitą. Nors kartais, jei laikas ir sąlygos leidžia, tenka ir ilgėliau ties medžiaga padirbėti. Man tai patinka daryti, nes net ir išėjusi iš darbo, keliaudama traukiniu namo, vis dar „rašau“ savo straipsnį.

– **Norėtume daugiau sužinoti apie pačią Redaktorę. Kaip gyvenimas susiklostė, kad atsiradote Chicagoje?**

– Į Chicago atvykau 1999 m. studijuoti doktorantūros programoje, PLB Lituanistikos katedroje University of Illinois at Chicago. Iš Lietuvos atsivežiau magistro laipsnį literatūros teorijos srityje. Po 6 metų baigiau studijas, apsigyniau filosofijos mokslų daktarės laipsnį (su šalutiniu laipsniu vaidybos srityje), o dar po dvejų metų gavau pasiūlymą dirbti vyriausiąja „Draugo“ redaktore.

– Ar be to, kad esate vyr. redaktorė, turite galimybių panaudoti savo pajėgas ir lietuvių literatūros mokslui?

– Kai pasitaiko proga, skaitau paskaitas, ir nebūtinai apie „Draugą“ ar redagavimą, dalinuosi temomis iš savo disertacijos, kuri, nors ir po dvejų metų, išvydo šviesą knygos pavidalu – „*Kitas* lietuvių prozoje“ (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2007). Nors medžiaga lentynoje pragulėjo dvejus metus, ji Lietuvoje turėtų būti dar pakankamai nauja ir šviežia, nes kolonializmo/postkolonializmo problemomis Lietuvoje domisi, mano žiniomis, vos keli žmonės. Kadangi pati teorija beveik nėra pristatoma arba atidžiau analizuojama literatūros kritikų ar literatūrologų kursuose, paskaitose, tikiuosi, kad, atsiradus galimybei tokį kursą įvesti į vieno kurio nors Lietuvos universiteto paskaitų ciklą, knyga pravers. Knyga yra apie „kitą“ lietuvių prozoje, kur „kitas(-a)“ yra etninės bendruomenės Lietuvoje: žydai, čigonai, rusai, lenkai ir tokia keista bendruomenė kaip tuteišai, apie kuriuos keliuose savo romanuose užsiminė Ričardas Gavelis. Nepasakyčiau, kad tema yra grynai literatūrologinė, nors mano pagrindinis analizuojamas šaltinis ir yra lietuvių literatūra. Ja naudojuosi kaip atramine medžiaga, bandydama atsakyti ir į tokius klausimus: kaip Lietuva, lietuvių tautinis charakteris formavosi santykiyje su kitomis etninėmis bendruomenėmis; kaip mes žiūrime į kitus ir ką galvojame apie save; kodėl viena ar kita etninė grupė, mūsų nuomone, yra tokia, o mes, žinoma, esame visada šiek tiek geresni ir kt. Literatūros kūriniuose mūsų – lietuvių – yra daug, o tie „kiti“ yra nutildyti, jiems leidžiame pasirodyti scenoje tik kartas nuo karto.

Jeigu turėsiu laiko, bandysiu toliau domėtis šia tema, nors abejoju, ar dabartinis mano darbas redakcijoje leis netolimoje ateityje parašyti išsiaiškinančią knygą. Kol kas ir šios vienos užtenka.

Parengė **Romualdas Kriaučiūnas ir Audronė Škiudaitė**